

БУДУЋНОСТ НЕЋЕ СТИЋИ НЕЗАВИСНО ОД ТОГА КАКО ЈЕ ИЗГЛЕДАЛА САДАШЊОСТ

Овде испод Цера и Сувобора, где је свака битка која се повела мењала судбину народа, где је мали српски народ ратовао само против царевина, где је пре 45 година почела наша револуција и где је објављен рат старом свету, стојимо суочени са својом историјом. И онда, 1941, као и данас, знало се да пушка у рукама српског комунисте и шпанског борца Жикице Јовановића не најављује само борбу против фашизма, већ исто тако и борбу за социјализам.

Тај свет најављен у Белој Цркви 1941. је остварен. Фашизам је побеђен, социјализам је епоха у чијем знаку данас живи наша планета.

Истина, социјализам није остварен за све потлачене народе и сиромашне људе широм света, али револуција никад не остварује цео сан. Она представља само основу за процес дуготрајног и тешког рада у области производње, политике, науке, културе, кроз који ће се постепено укидати сви облици експлоатације, сиромаштва и неправде, који су досад чинили лице света.

Оружана борба, као што је била наша од 1941. до 1945. и друге сличне, само је први део револуције. Други, који траје дуже, изгледа лакши само привидно — потребно је много знања, способности и упорности да се оствари економски, политички и културно развијено, слободно и праведно друштво.

Стари свет тешко уступа место новом. Зато, на борбу за опстанак старог света, који се тешко предаје, треба стално рачунати. Његови отпори су жилави, али и историјски очекивани. Недостаци постојећег социјализма послужиће поборницима старог као аргумент против социјализма уопште, и зато ће они настојати да

Народни збор у Ваљеву приликом откривања споменика народним херојима Жикици Јовановићу-Шпанцу и Миши Пантићу, септембар 1986. године.

ту аргументацију пласирају и афирмишу организовано и стрпљиво. И сама криза у којој се ми данас налазимо резултат је, пре свега, тих историјски очекиваних отпора који се појачавају у околностима нагомилавања противуречности у развоју социјалистичког друштва. Али, разуме се, иако су очекивани, те отпоре не треба потцењивати. Напротив. Оно што, међутим, није очекивано, ни историјски ни идеолошки, то је да критику нашем социјализму данас упућују и они појединци који су кроз социјалистичку револуцију прошли и неколико деценија били носиоци и концепције и реализације социјализма у нашем друштву.

Данас је сваком паметном и добронамерном човеку јасно да од саме критике друштву неће бити боље. Поготову, друштву неће бити боље од критике мотивисане личним незадовољством неких досадашњих политичара.

Људи тешко могу да прихвате критику упућену револуцији и друштву од стране оних који су били у њиховим врховима, а који су критиком почели да се баве кад су с тих врхова отишли. Сви недостаци друштва су нам познати. Већ неколико година се агресивно исписује и чита та књига. Али, време и за њено писање и за њено читање је истекло.

Време је данас за ону храброст и одлучност, за ону памет, за оно знање, и за ону способност, који ће успети да реше проблеме, да помогну да друштво стане на чврсте ноге, да буде успешније и да се у њему боље живи. То је програм око кога треба да се окупе сви способни, образовани, радни и добронамерни људи.

Програм економске стабилизације може и треба да буде тај програм, под условом да, пре свега, ми комунисти онемогућимо да тај програм даље злоупотребљавају носиоци различитих економских и политичких интереса. Јер, тако рећи, сви су били за њега, а он се ипак није озбиљније ни почео да остварује — по свему судећи зато што је свако од тог програма стварно прихватио само онај део који му је одговарао.

Реализација програма у целини жестоко би угрозила себичне и ускогруде интересе, ликвидирала би неуспешне, идентификовала нераднике.

Ово су разлози због којих се јављају реакције главних носилаца отпора економским променама које су нужне.

Међутим, наша највећа грешка је у томе што их третирамо као равноправне партнере у дијалогу који се тиче нужних и позитивних економских и друштвених промена.

Ми се морамо хитро, а не полако, ослобађати склоности да водимо политику која ће помирити све интересе, којом ће се свима угодити. Прво, има интереса који су неприхватљиви. Друго, има интереса који су противуречни, међу којима не може да се успостави нагодба.

Концепција и пракса слободе за изражавање свих идеја је данас неубичајено „принципијелна“ — све идеје и идеологије имају право грађанства — до амнестије четништва и рестаурације капитализма. Једина нетрпељивост испољава се према марксистичкој идеологији и мишљењу које изражава Програм и политику Савеза комуниста. Њима се настоје да затворе врата уз све распрострањенију и све мање оспоравану тезу да је марксизам исто што и догматизам, а сваки социјализам исто што и стаљинизам.

Носиоци лажне демократије могли би се и даље представљати широкогрудим, да при том не изражавају такву нетрпељивост према социјализму. Овако, та нетрпељивост чини видљивим њихов антикомунизам који представља стварну суштину ове свести.

У пракси, у свакодневном животу, та свест се упрошћено изражава као захтев за „демократијом“ нарочитог типа.

Демократија у којој свако може да критикује свакога, а да при том за свој рад и понашање не полаже рачун никоме, није социјалистичка демократија није ни буржоаско и уопште није никаква демократија. Она, и у теорији и у историји, има своје име и зове се анархија, и то је прва ствар које се морамо ослободити, без страха и комплекса да ћемо због тога бити оптужени за догматизам и политику чврсте руке.

Најстарији су, приоритетни, интереси радничке класе Југославије, и сви други који их доводе у питање не могу имати подршку друштва. Подршка тим другим интересима има антикласни и антијугословенски карактер.

У том смислу комунисти би морали да се ослобађају ситнобуржоаске потребе да се свима допадне и да од свих имају подршку.

Како се уопште може очекивати да не наиђемо на отпор оних који су против наше политике. Савезу комуниста њихова подршка уопште није потребна. Пошто не може да буде дата идеји и политици СК, она стварно, као подршка — није ни могућа. А доследност у борби за Програм и политику СК потребна је нарочито данас када су идејни противници СК све гласнији — до напада на Тита и залагања за вишепартијски систем. У постојећим околно-

стима свака неодлучност и колебљивост комуниста у борби за социјалистичко самоуправљање, за излазак из кризе, доводи у питање интересе друштва и углед СК. Због тога је вођење политике у неким срединама компромитовано и све је више, нарочито младих људи, који не желе да учествују у политичком животу. И могло би изгледати да су делом у праву, јер политика која занемарује интересе друштва и већине је политика у коју је 1941. пуцао млади Шпанац. Али, млади људи и данас треба да знају, као што је генерација Мише Пантића и Жикице Јовановића знала, да се ствари неће решити саме од себе и да са оним што кочи друштвени развој морају и сами да се ухвате укоштац.

Обазривост коју понекад изражавамо према политичким и идејним непријатељима никад није била својствена бићу Савеза комуниста кроз његову историју. Понесени том обазривошћу често се устежемо да уђемо у сукобе, неопходну и праву борбу за свој програм, за циљеве које желимо да постигнемо. Сви знамо колико често комунисти ћуте кад би требало да говоре, колико често деле одговорност која је само њихова, како се плаше, потомци једног незаборавног херојског поколења, и мале одмазде својих непријатеља.

Као да се плашимо да кажемо да ратујемо и данас за најлепшу и најпрогресивнију идеју свога доба и да тај рат желимо да добијемо. У том смислу не долазе у обзир никакви компромиси са антикомунизмом и национализмом као посебним обликом његовог испољавања који, злоупотребљавајући принцип слободе мишљења, настоји да се инфилтрира у све облике живота — од својине, преко историје, до белетристике.

Ми смо се определили за социјализам самоуправног карактера, тражећи при том она решења која ће омогућити динамичнији и успешнији економски развој и остварење свих других економских, социјалних и културних услова у којима би људи могли да живе богатије и достојанственије. То је историјско опредељење нашег друштва, и до њега се стиже оним редом који је диктиран комбинацијом нужних и могућих корака.

У овом тренутку, први кораци тичу се стабилизације економских односа и успостављања такве политичке организације друштва која ће ту стабилизацију, али и даљи економски развој, омогућити. То практично значи: повећање запошљавања, смањење инфлације и промене у политичком систему које ће омогућити функционисање социјалистичке Југославије као економски и по-

литички интегрисане заједнице. Тим се путем данас креће наша борба за слободу, братство-јединство и националну равноправност народа и народности Југославије. Значај ових задатака је такав да апсолутно искључује разговор о свакој могућности њиховог даљег одлагања. Они једноставно морају бити остварени, уколико не желимо да доведемо у питање све — и тековине и циљеве. И прошлост и будућност.

Решавајући данас актуелна питања, уређујући садашњи живот, ми то морамо чинити и у складу са историјским интересима свога народа и читавог друштва. Без свести о историјским интересима неће бити остварени, на прави начин, ни актуелни ни дневни. Као што ни будућност неће стићи независно и аутономно од тога како је изгледала садашњост.

Изражавајући историјску неопходност тог склада између садашњег и будућег, кренуло је у револуцију и у њој изгинуло читаво једно поколење. Двојици из тог поколења, Миши Пантићу и Жикици Јовановићу, ваљевски крај и цела Србија данас откривају споменик. То је споменик оном огромном личном угледу Мише Пантића у народу, који се пренео и на идеје које је заступао. Масовно опредељење за идеје социјализма, и под утицајем саме његове личности, представља једноставан и необорив аргумент који говори о значају личног примера борбе за успех сваке идеје, сваке борбе и сваке људске активности уопште. То је и споменик оној неустрашивости с којом је Шпанац испалио већ легендарне пуцње у Белој Цркви објављујући почетак социјалистичке револуције и један сасвим нов свет.

Ти пуцњи већ пола века одјекују у нама, непрекидно задивљеним пред хероизмом његовог срца.

Али, то срце куца и данас у грудима српског народа, српских комуниста, и то срце неће устукнути пред притисцима дефетизма, конзервативизма и антикомунизма, као што није устукнуло некад. Револуција ће бити цела и права само ако ми не застанемо пред препрекама, ако се не уплашимо тешкоћа, ако је наставимо. Нове генерације јој дугују свој део одважности, и оне ће јој га дати. Ми ћемо наставити да градимо тај свет најављен 1941. у Белој Цркви, и успећемо у томе и зато што је живот увек на страни оних који верују у прогрес и своју способност да и сами прогресу допринесу.